

УДК 351:342.7:355.01(477)

**Александрович Андрій Олександрович**  
аспірант спеціальності 281  
«Публічне управління та адміністрування»  
Національного університету  
«Полтавська політехніка  
імені Юрія Кондратюка»  
ORCID: 0009-0001-9038-2924

DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2026-4-69-23>

## МЕХАНІЗМИ АДВОКАЦІЇ У ЗАХИСТІ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ

**Анотація.** Вступ. Повномасштабна війна проти України помітно змінила саму форму взаємодії між державою, місцевим самоврядуванням, громадським сектором і людьми, які зазнали шкоди від бойових дій, окупації, переміщення чи втрати майна. У публічному управлінні одночасно перетинаються різні статуси й потреби: ВПО, ветерани і ветеранки, члени їхніх родин, особи з інвалідністю, люди без документів або житла, сім'ї зниклих безвісти, мешканці деокупованих та прифронтових громад. У такій ситуації адвокація вже не може сприйматися лише як інформаційна кампанія, публічне звернення або тиск на посадову особу. Вона працює як управлінський місток: допомагає перевести життєву проблему конкретної людини у мову процедури, компетенції, рішення, бюджету й міжвідомчої дії.

**Мета.** Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів адвокації у захисті прав постраждалих від військових конфліктів у системі публічного управління України, а також у визначенні суб'єктів адвокаційного впливу, інструментів впливу на управлінські рішення, типових вузлів міжвідомчої неузгодженості та ролі громадянського суспільства у захисті прав ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю й інших постраждалих груп.

**Матеріали і методи.** Матеріалами дослідження є акти законодавства України щодо прав ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю, соціальних послуг, адміністративної процедури та публічних консультацій; праці українських науковців з питань адвокації, громадянського суспільства, місцевого самоврядування та публічної політики; аналітичні матеріали українських громадських, правозахисних і міжнародних організацій. Використано методи теоретичного узагальнення, порівняльного аналізу, систематизації, правового аналізу, проблемно-орієнтованого моделювання та логічного узагальнення.

**Результати.** Запропоновано авторське бачення адвокації у сфері захисту постраждалих від війни як доказового, цілеспрямованого і процедурно зорієнтованого впливу на публічні рішення. Такий вплив поєднує правову допомогу, моніторинг адміністративної практики, роботу з кейсами, комунікацію, коаліційні дії, участь у консультаціях, стратегічні звернення та зміну управлінських алгоритмів. Виокремлено чотири рівні адвокації: індивідуальний, груповий, інституційний і політико-нормативний. Обґрунтовано, що головною слабкою ланкою часто є брак правових гарантій сам по собі, а розрив між нормою, даними, компетенцією органу, ресурсами громади та реальною доступністю послуги. **Перспективи.** Подальші дослідження доцільно спрямувати на формування індикаторів ефективності адвокаційних кампаній у публічному управлінні, аналіз цифрових інструментів адвокації, оцінку участі рад ВПО, ветеранських організацій і правозахисних коаліцій у політиці відновлення та порівняння українських і європейських практик кризового врядування.

**Ключові слова:** адвокація, публічне управління, постраждалі від війни, внутрішньо переміщені особи, ветерани, особи з інвалідністю, громадянське суспільство, міжвідомча взаємодія.



Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

**Постановка проблеми.** Війна не лише породжує нові групи вразливості. Вона, як дуже жорсткий тест, поголює ті місця публічного управління, які в мирний час могли залишатися майже непомітними. До повномасштабного вторгнення українські адміністративні процедури поступово рухалися в бік цифровізації, децентралізації й сервісної логіки держави. Однак воєнна реальність різко збільшила кількість випадків, коли людина не може підтвердити статус, місце проживання, склад сім'ї, право на соціальну послугу, компенсацію або доступ до реєстрів. Причини різні: окупація території, втрата документів, переміщення, зруйноване житло, невивезені архіви, фрагментовані дані в різних органах. Для постраждалої особи це часто виглядає як довгий заплутаний адміністративний маршрут: ЦНАП, орган соціального захисту, військова адміністрація, територіальна громада, Пенсійний фонд, служба у справах дітей, заклад охорони здоров'я, суд, реєстр, електронний сервіс.

Окремий орган може формально діяти в межах своєї компетенції. Але для людини, яка втратила житло, документи або зв'язок із громадою походження, проблему неможливо вирішити комплексно. Їй потрібне не п'ять правильних відповідей від п'яти установ, а одне зрозуміле та швидке рішення. Саме в цьому проміжку між компетенціями органів і реальною людською потребою з'являється простір для адвокації. Вона не повинна підміняти державу чи зводитися до благодійності. Її практичне завдання інше: побачити системний бар'єр, зібрати докази, сформулювати управлінську пропозицію, визначити адресата рішення і провести проблему шляхом від індивідуального звернення до зміни практики, процедури, порядку або політики.

Українські дослідники адвокації обґрунтовано пов'язують її з публічною політикою, захистом прав, місцевим самоврядуванням і впливом громадськості на рішення органів влади [1, с. 9–21; 2, с. 109–114; 3, с. 173–178; 4, с. 48–50]. Під час війни цей зв'язок стає особливо відчутним. Постраждалим групам потрібне не абстрактне представництво інтересів, а дуже конкретний, інколи навіть «юридично точний» захист: щоб заяву прийняли, статус підтвердили, послугу надали, компенсацію розглянули, а відповідальність не перекидали з одного органу на інший. Тому в центрі цієї статті перебуває не адвокація як загальна громадська активність, а механізми адвокаційного впливу на публічне управління у сфері захисту прав саме постраждалих від військових конфліктів.

Проблема дослідження полягає в тому, що Україна вже має значний масив правових гарантій для ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю та інших постраждалих категорій. Проте дієвість цих гарантій залежить не тільки від тексту норми, а й від здатності публічної адміністрації працювати узгоджено, своєчасно і людиноцентрично. Коли рішення розпорошене між кількома органами, адвокація виконує роль своєрідного «зшивання» системи: поєднує юридичну норму, фактичні обставини, голос постраждалої групи, дані з практики та управлінську відповідальність.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Український публічно-управлінський дискурс щодо адвокації ще формується, але вже має важливі теоретичні опори. Д. Назаренко аналізує адвокати на місцевому рівні й пропонує підходи до його класифікації, що допомагає побачити територіальний вимір адвокаційних процесів [2, с. 109–114]. П. Покатаєв розкриває суспільні функції адвокати в контексті місцевого самоврядування, наголошуючи на просуванні громадських інтересів і захисті прав соціальних груп через вплив на тих, хто ухвалює рішення [3, с. 173–178]. О. Лазоренко у практичному посібнику для громадських експертів систематизує логіку кампанії: проблему, мету, карту стейкхолдерів, доказову базу й тактику дій [1, с. 30–49]. Н. Ільченко та В. Назаренко розглядають адвокацію як інструмент впливу на публічну політику, зокрема через кампанії, лобізм, самоадвокацію та комунікаційні дії [4, с. 48–50].

Окремий пласт наукових і аналітичних матеріалів стосується громадянського суспільства як учасника вироблення публічної політики. О. Чальцева показує його не як стороннього спостерігача, а як суб'єкта проектування політики [5, с. 102–107]. Комплексне соціологічне дослідження громадянського суспільства України в умовах війни, підготовлене за підтримки ІСАР Єднання, УНЦПД та ЦЕДЕМ, фіксує стійкість, адаптивність і зростання ролі організацій громадянського суспільства під час війни [7, с. 24, 65, 109–110]. Для цієї статті такі висновки дуже важливі, бо дозволяють бачити громадський сектор не лише як ресурс допомоги державі, а як самостійного учасника діагностики проблем, вироблення рішень, моніторингу й захисту прав.

Практико-орієнтовані джерела українських та міжнародних організацій показують, як адвокація працює не в абстракції, а в полі конкретних прав і послуг. Посібник ПРООН з адвокації для організацій громадянського суспільства описує інструменти планування кампаній, визначення проблеми, постановки цілей, індикаторів і комунікаційних кроків [6, с. 23–56]. Інструментарій адвокати у сфері захисту Глобального кластера захисту демонструє приклади доказового аналізу законодавства, зокрема оцінювання якості нормативної бази щодо прав ВПО та осіб, постраждалих від конфлікту [9, с. 6–12]. Дорожні карти правозахисних коаліцій щодо законопроектів із захисту прав постраждалих від збройної агресії РФ є прикладом коаліційної адвокати, коли громадські організації формують не лише критику, а й перелік конкретних рекомендацій для законодавчого органу [8, с. 1–7].

Ветеранська політика, соціальні послуги та доступ до публічних сервісів висвітлюються у дослідженнях Cedos, правозахисного центру «Принцип», проекту PROSTO та Українського ветеранського фонду [10, с. 20–21, 76–77, 121–128; 11, с. 23–27, 39–40; 12, с. 18]. Ці матеріали показують важливу річ: потреби ветеранів і ветеранок не вміщуються лише в категорію статусу чи пільги. Йдеться про архітектуру послуг у громаді, зрозумілі маршрути допомоги, координацію між міністерствами, громадами, ЦНАПами, медичними, освітніми й соціальними установами. Парламентські аналітичні матеріали щодо доступу постраждалого від війни населення до соціальних послуг також свідчать про нерівномірність і фрагментарність окремих сервісів для ВПО та інших постраждалих категорій [13, с. 21, 24–25, 34–38].

Попри наявну джерельну базу, управлінський механізм адвокації у воєнному контексті ще не отримав достатнього розкриття. Недостатньо описано, як проблема конкретної постраждалої людини набуває ознак публічної проблеми; яким шляхом громадська організація або правозахисна коаліція впливає на адміністративну практику; які інструменти працюють на індивідуальному, місцевому, міжвідомчому та нормативному рівнях; як адвокація може посилювати державну систему, не дублюючи її функції. Саме на цих питаннях зосереджено увагу в статті.

**Метою статті** є обґрунтування механізмів адвокації у захисті прав постраждалих від військових конфліктів у системі публічного управління України. Для її досягнення поставлено кілька взаємопов'язаних завдань: визначити суб'єктів адвокації у сфері захисту постраждалих груп; систематизувати інструменти впливу на управлінські рішення; проаналізувати проблеми міжвідомчої взаємодії; запропонувати авторську модель адвокаційного циклу; охарактеризувати роль громадянського суспільства у захисті прав ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю та інших людей, які постраждали від війни.

**Матеріали і методи.** Емпіричну та нормативну основу дослідження становлять акти України, що визначають гарантії прав і процедурний режим захисту постраждалих осіб: Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [14, ст. 1, 7], Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [15, ст. 4, 12], Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [16, ст. 1, 4], Закон України «Про соціальні послуги» [17, ст. 1, 11, 16], Закон України «Про адміністративну процедуру» [18, ст. 4–6], Закон України «Про публічні консультації» [19, ст. 1, 4], постанова Кабінету Міністрів України № 332 щодо допомоги на проживання ВПО [20, п. 2], постанова Кабінету Міністрів України № 94 щодо соціальної підтримки ВПО та інших вразливих категорій [21, п. 2], а також Закон України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин» [22, ст. 4–6].

Теоретичну основу статті формують праці українських авторів з адвокації, громадянського суспільства і місцевого самоврядування [1, с. 9–21, 30–49; 2, с. 109–114; 3, с. 173–178; 4, с. 48–50; 5, с. 102–107]. Особливо використано практичні посібники та аналітичні документи українських громадських і міжнародних організацій [6, с. 23–56; 7, с. 24, 65, 109–110; 8, с. 1–7; 9, с. 6–12; 10, с. 20–21, 76–77, 121–128; 11, с. 23–27, 39–40; 12, с. 18; 13, с. 21, 24–25, 34–38], а також європейські й міжнародні підходи до громадської участі, довгострокових рішень для ВПО та кризового врядування [23, р. 17–18; 24, р. 15–16; 25, р. 6, 46, 84].

**Методологія дослідження поєднує кілька підходів.** Метод теоретичного узагальнення використано для уточнення поняття адвокації у сфері захисту постраждалих груп; порівняльний аналіз — для зіставлення індивідуальної, групової, інституційної та політико-нормативної адвокації; систематизацію — для класифікації суб'єктів і інструментів адвокаційного впливу; правовий аналіз — для встановлення зв'язку адвокації з адміністративною процедурою, публічними консультаціями та соціальними гарантіями; проблемно-орієнтоване моделювання — для побудови авторської моделі адвокаційного циклу; логічне узагальнення — для формулювання висновків і напрямів подальших досліджень.

**Виклад основного матеріалу.** У системі публічного управління адвокацію варто розглядати не як разову дію, а як процес із власною логікою руху. Вона може починатися з простого факту: людині відмовили, її перенаправили, заяву не прийняли, документ вимагають такий, який фізично неможливо отримати. Але на цьому адвокація не завершується. Її результатом має бути управлінська зміна: коригування рішення, зміна адміністративної практики, відкриття доступу до послуги, прийняття акта, створення міжвідомчого алгоритму або закріплення участі постраждалої групи у виробленні рішень. Саме тому адвокація перебуває на межі права, публічного управління, комунікації та соціальної роботи.

Для потреб цієї статті адвокацію у сфері захисту постраждалих від військових конфліктів доцільно визначити як доказовий, цільовий і процедурно зорієнтований вплив громадян, громадських організацій, професійних спільнот, правозахисних коаліцій та самих постраждалих груп на публічні рішення, адміністративні практики й політики з метою забезпечення реального доступу до прав, послуг і гарантій. У цьому визначенні є три опорні елементи. Перший — доказовість: адвокація спирається на факти, звернення, кейси, статистику, судову й адміністративну практику, результати моніторингу. Другий — цільовість: вона має адресата, очікуваний результат і критерії успіху. Третій — процедурність: адвокація не лише називає проблему, а пропонує шлях її вирішення через наявні або нові управлінські механізми.

Українська воєнна реальність особливо гостро показує проблеми там, де не збігаються статус людини, місце її фактичного перебування, реєстраційні дані, доступ до документів і компетенція органу. ВПО може бути зареєстрована на тимчасово окупованій території, проживати в приймаючій громаді, отримувати соціальну послугу в іншій адміністративній одиниці, а питання компенсації за знищене майно вирішувати через цифровий сервіс або комісію за місцем розташування об'єкта. Ветеран може мати бойовий досвід і одночасно потребувати медичної, психологічної, соціальної, освітньої та адміністративної підтримки, але стикатися з різними порядками підтвердження статусу й неоднаковими моделями послуг у громадах. Особа з інвалідністю, яка також є ВПО або членом сім'ї військовослужбовця, потребує не набору окремих довідок, а цілісної підтримки. Система ж часто бачить категорії окремо, наче вони не належать одній людині.

У таких обставинах адвокація виконує функцію перекладу. Життєва проблема людини перекладається мовою управлінського рішення. Наприклад, скарга на неможливість отримати документ або соціальну послугу сама собою ще не є адвокацією. Вона стає адвокаційним матеріалом, коли через сукупність схожих випадків виявляється системна причина: нерегульований обмін даними між органами, надмірна вимога до документів, відсутність альтернативного способу підтвердження факту, помилкова адміністративна практика, розрив між цифровим сервісом і паперовою процедурою, недоступність послуги для людей з інвалідністю або людей похилого віку.

Суб'єктів адвокації у сфері захисту постраждалих від війни можна умовно поділити на кілька груп. Перша — самі постраждалі особи та їхні об'єднання: ВПО, ветерани і ветеранки, члени сімей військовослужбовців, особи з інвалідністю, родини зниклих безвісти, мешканці деокупованих громад. Їхня роль не зводиться до повідомлення про потреби; вони формують досвід, без якого політика часто залишається кабінетною. Друга група — громадські, благодійні та правозахисні організації, які надають правову, соціальну, гуманітарну, психологічну й інформаційну підтримку та водночас накопичують дані про системні бар'єри. Третя група — професійні спільноти: юристи, соціальні працівники, фахівці із супроводу ветеранів, працівники ЦНАП, медіатори, дослідники, аналітичні центри. Четверта — органи публічної влади, які можуть бути об'єктами адвокаційного впливу, але за належної відкритості стають партнерами у виробленні рішень.

Окремої уваги потребують консультативно-дорадчі й представницькі механізми: ради ВПО, ветеранські консультативні формати, громадські ради, робочі групи при органах місцевого самоврядування або військових адміністраціях. Їхня цінність у тому, що вони можуть перевести адвокацію з режиму зовнішнього тиску в режим постійної участі. Проте така участь не повинна бути декорацією для звіту. Ефективність дорадчих механізмів залежить від доступу до інформації, регулярності роботи, можливості впливати на порядок денний, обов'язку органу влади розглядати пропозиції та надавати зрозумілий зворотний зв'язок щодо їх врахування або відхилення.

Інструменти адвокаційного впливу можна систематизувати за тією управлінською функцією, яку вони виконують. Інформаційно-аналітичні інструменти охоплюють збір кейсів, моніторинг адміністративної практики, аналіз типових відмов, оцінку доступності послуг, підготовку аналітичних записок. Юридичні інструменти включають звернення, запити, скарги, участь у адміністративних процедурах, стратегічні судові справи та пропозиції до нормативних актів. Комунікаційні інструменти — це публічні кампанії, робота зі ЗМІ, пояснення проблеми простою та доступною мовою. Інституційні інструменти охоплюють робочі групи, консультації, коаліції, меморандуми та участь у дорадчих органах. Цифровий блок включає електронні звернення, відкриті дані, онлайн-консультації, е-петиції, інтерактивні мапи проблем і моніторинг строків розгляду заяв.

Ця класифікація показує: адвокація не має одного універсального ключа, який відкриває всі двері. В індивідуальному кейсі достатнім може бути якісно підготовлене звернення або скарга з правовим обґрунтуванням. Для групової проблеми потрібні моніторинг, систематизація випадків і комунікація з органом влади. Для міжвідомчого бар'єра необхідні коаліція, карта компетенцій, правовий аналіз і вихід на рівень процедурного або нормативного рішення. Для політичної зміни потрібні публічні консультації, участь у парламентському чи урядовому процесі, аналітика, медійна підтримка і довіра з боку постраждалих груп.

Щоб не змішувати різні масштаби адвокації, доцільно розрізняти не лише її суб'єктів, а й рівні впливу. Кожен рівень має свого адресата, набір інструментів і очікуваний управлінський результат.

Запропонована рівнева модель допомагає уникнути методологічної плутанини, коли будь-яку юридичну допомогу автоматично називають адвокацією. Індивідуальна допомога стає частиною адвокації тоді, коли вона виявляє, перевіряє або документує системний бар'єр. Так само публічна кампанія не може вважатися ефективною адвокацією, якщо в ній немає адресата, доказів, пропозиції рішення та зрозумілого шляху впливу на управлінський цикл.

Правове поле адвокації у сфері захисту постраждалих груп формується не одним актом, а сукупністю процедурних, статусних і сервісних норм. Закон про ВПО визначає правові гарантії внутрішньо переміщених осіб і обов'язки держави щодо забезпечення їхніх прав [14, ст. 1, 7]. Закон про ветеранів встанов-

Таблиця 1

## Рівні адвокації у захисті прав постраждалих від війни

Рівень адвокації	Типова проблема	Суб'єкти впливу	Ключові інструменти	Очікуваний управлінський результат
Індивідуальний	Відмова прийняти заяву, затягування розгляду, вимога документів, які особа не може отримати	Постраждала особа, юрист, соціальний працівник, фахівець із супроводу	Звернення, скарга, правовий висновок, супровід адміністративної процедури	Відновлення доступу конкретної особи до права або послуги
Груповий	Повторювані відмови або нерівний доступ для ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю	ОГС, ініціативна група, рада ВПО, ветеранська організація	Моніторинг, збір кейсів, аналітична записка, зустріч із органом влади	Коригування локальної практики, роз'яснення або алгоритму надання послуги
Інституційний	Неузгодженість між органами, відсутність маршруту перенаправлення	Коаліції ОГС, органи місцевого самоврядування, військові адміністрації, ЦНАП, соцзахист	Робочі групи, меморандуми, міжвідомчі протоколи, спільні алгоритми	Створення сталої процедури взаємодії та визначення відповідального координатора
Політико-нормативний	Прогалина або суперечність у регулюванні, надмірний адміністративний бар'єр	Правозахисні коаліції, експертні центри, народні депутати, міністерства	Публічні консультації, законодавчі пропозиції, policy brief, стратегічна комунікація	Зміна нормативного акта, державної політики або бюджетного рішення

Джерело: розроблено автором

лює статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту [15, ст. 4, 12]. Закон про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю закріплює повноту прав і свобод осіб з інвалідністю [16, ст. 1, 4]. Закон про соціальні послуги визначає організаційні та правові засади надання соціальних послуг особам і сім'ям у складних життєвих обставинах [17, ст. 1, 11, 16]. Закон про адміністративну процедуру переводить взаємодію людини з адміністративним органом у площину належної процедури, прав заявника, мотивованості рішення та передбачуваності розгляду [18, ст. 4–6]. Закон про публічні консультації створює рамку для участі заінтересованих сторін у постановці проблеми, формуванні та реалізації політики [19, ст. 1, 4].

Отже, адвокація має спиратися не тільки на моральний аргумент про вразливість постраждалих груп, а й на процедурну мову права. Якщо орган відмовляється приймати заяву через відсутність документа, який неможливо отримати через окупацію території, адвокаційний аргумент не може обмежитися описом складної життєвої ситуації. Потрібен аналіз принципів адміністративної процедури, альтернативних способів підтвердження обставин, обов'язку органу діяти добросовісно, пропорційно і з урахуванням реальної доступності доказів. Саме така мова перетворює прохання про допомогу на управлінську пропозицію.

Міжвідомча взаємодія залишається одним із найскладніших пазлів. У сфері ВПО типовими є ситуації, коли орган соціального захисту, територіальна громада, ЦНАП, реєстр і цифровий сервіс працюють з різними даними або по-різному тлумачать документи. У ветеранській політиці проблема полягає у поєднанні статусних, медичних, психологічних, соціальних, освітніх та адміністративних потреб, що належать до компетенції різних органів. У сфері захисту осіб з інвалідністю додатковим бар'єром є фізична, інформаційна й цифрова недоступність послуг. Для родин зниклих безвісти питання правового статусу, пошуку, соціального захисту та доступу до інформації також потребують скоординованих дій кількох інституцій [22, ст. 4–6].

За таких умов громадянське суспільство часто працює як система раннього попередження для публічного управління. Там, де офіційна статистика ще не показує проблему, громадські організації вже бачать її через потік звернень та їх узагальнень. Там, де орган влади фіксує одиничну скаргу, правозахисна організація може побачити повторювану адміністративну практику. Там, де міністерство розробляє загальний порядок, місцева організація здатна показати, як цей порядок працює в прифронтовій громаді, для людини без цифрових навичок, для особи з інвалідністю або для переселенця з тимчасово окупованої території.

У межах цього дослідження адвокаційний цикл пропонується розглядати як послідовність переходів від проблеми до рішення. Такий підхід може бути використаний у першому розділі дисертації для пояснення місця адвокації серед інструментів публічного управління.

У цій моделі центральним є етап доказування системності. Без нього адвокація легко перетворюється на реакцію на окремих випадок. Для постраждалих від війни це особливо важливо, бо значна частина проблем має масовий, але нерівномірний характер. Одна громада має зрозумілий маршрут для ВПО, інша — не має достатньої кількості спеціалістів. Один ЦНАП розвиває окремих сервісний підхід до ветеранів, інший обмежується загальною консультацією. Один орган приймає альтернативні документи, інший

Таблиця 2

## Авторська модель адвокаційного циклу в системі публічного управління

Етап	Зміст етапу	Типові інструменти	Ознака результативності
1. Виявлення бар'єра	Фіксація повторюваної проблеми доступу до права, статусу, послуги або компенсації	Прийом звернень, інтерв'ю, моніторинг відмов, аналіз кейсів	Проблема описана не як емоція, а як управлінський бар'єр
2. Доказування системності	Перевірка, чи є проблема індивідуальною, локальною або нормативною	Запити, аналіз практики, порівняння громад, правовий аналіз	Сформовано доказову базу і визначено масштаб проблеми
3. Визначення адресата	Пошук органу або посадової особи, здатної змінити рішення чи практику	Карта стейкхолдерів, аналіз компетенцій, консультації з експертами	Визначено відповідального суб'єкта і потенційних союзників
4. Формування рішення	Підготовка реалістичної пропозиції: алгоритму, змін до порядку, роз'яснення або програми	Юридичний висновок, проект змін, міжвідомчий протокол	Проблема перетворена на конкретну управлінську пропозицію
5. Просування та участь	Доведення пропозиції до органу влади і включення постраждалих груп у розгляд	Публічні консультації, робочі групи, коаліційні звернення, медіація	Пропозицію розглянуто, а позиція групи зафіксована
6. Моніторинг виконання	Перевірка, чи справді рішення змінило практику	Повторний моніторинг, аналіз строків, опитування отримувачів послуг	Зафіксовано зміну практики або потребу в новому циклі адвокації

Джерело: розроблено автором

вимагає підтвердження, яке неможливо отримати через окупацію або знищення архівів. Адвокація має виявляти ці розриви і ставити питання про мінімальний стандарт доступу до послуги.

Публічні консультації можуть стати одним із ключових інструментів адвокації у воєнному та післявоєнному управлінні. Законодавче розуміння публічної консультації як етапу постановки проблеми, розроблення, формування чи реалізації державної політики відкриває можливість включати постраждалі групи не тільки тоді, коли рішення вже написано, а ще на етапі формулювання проблеми [19, ст. 1, 4]. Це суттєво. Неправильно поставлена проблема часто породжує неефективну політику. Якщо проблему ВПО описувати лише як потребу у виплатах, поза увагою залишаються інтеграція, житло, зайнятість, документи, освіта дітей, медицина й соціальні послуги. Якщо ветеранську політику бачити лише через пільги, губляться маршрути повернення до цивільного життя, психологічна підтримка, професійна адаптація та робота з родинами.

Окремим різновидом є нормативно-правова адвокація. Вона спрямована на зміну законів, підзаконних актів, місцевих програм або порядків надання послуг. Прикладом такого підходу є дорожні карти законопроектів правозахисних коаліцій, де громадські організації не просто критикують державу, а пропонують пріоритети законодавчих змін щодо постраждалих від збройної агресії [8, с. 1–7]. Така адвокація потребує високої правової якості: аналізу чинного регулювання, оцінки впливу на різні групи, розуміння бюджетних наслідків, прогнозу адміністративного виконання і, зрештою, здатності сформулювати текст змін так, щоб він міг працювати на практиці.

У сфері соціальних послуг адвокація має орієнтуватися на комплексність. Парламентські аналітичні матеріали щодо доступу постраждалого населення до соціальних послуг фіксують, що серед ВПО затребуваними є соціальна профілактика, соціальна адаптація і представництво інтересів, тоді як комплексна послуга соціальної інтеграції та реінтеграції має тенденцію до зниження [13, с. 21, 24–25, 34–38]. Для адвокації це важливий сигнал: проблема може бути не тільки в кількості послуг, а й у тому, чи бачить система людину цілісно. Якщо послуги надаються фрагментарно, адвокаційна пропозиція має стосуватися кейс-менеджменту, міжвідомчого маршруту, оцінки потреб і відповідального координатора.

Захист прав осіб з інвалідністю у воєнному контексті потребує особливої уважності. Одна людина може одночасно бути особою з інвалідністю, ВПО, ветераном, членом сім'ї загиблого, власником зруйнованого житла або мешканцем деокупованої громади. Для публічного управління це означає не механічне додавання статусів, а оцінку реальної доступності послуг. Адвокація у цій сфері має включати моніторинг фізичної доступності приміщень, цифрової доступності сервісів, інформаційної доступності процедур, а також перевірку того, чи не створюють адміністративні вимоги непропорційний тягар для людини.

У практичній площині для цього доцільно використовувати матрицю, яка поєднує тип бар'єра, адвокаційну дію та очікувану зміну в публічному управлінні.

Запропонована матриця може бути корисною для громадських організацій та органів місцевого самоврядування, бо не дозволяє зупинитися на загальному описі проблеми. Кожен бар'єр має бути доведений

Таблиця 3

## Матриця «бар'єр — адвокаційна дія — управлінська зміна»

Тип бар'єра	Приклад прояву	Адвокаційна дія	Очікувана управлінська зміна
Документальний	Неможливість отримати довідку, витяг або підтвердження через окупацію, втрату архіву чи документів	Аналіз типових відмов, звернення до профільного органу, пропозиція альтернативного підтвердження	Роз'яснення, зміна локальної практики або нормативного порядку
Компетенційний	Органи перенаправляють особу один до одного без вирішення питання	Карта компетенцій, робоча зустріч, міжвідомчий протокол	Визначення відповідального органу і маршруту перенаправлення
Цифровий	Послуга доступна онлайн, але недоступна для людей без цифрових навичок або технічного доступу	Моніторинг цифрової доступності, пропозиція офлайн-альтернативи	Гібридна модель доступу до послуги
Інформаційний	Люди не розуміють, куди звертатися і які документи подавати	Пам'ятки, консультації, єдиний маршрут, комунікація простою мовою	Зменшення помилкових звернень і повторних відмов
Ресурсний	Громада не має достатньо фахівців або фінансування для послуги	Аналіз потреб, пропозиція бюджетного рішення або партнерства	Створення посади, сервісу, програми або партнерського механізму
Нормативний	Норма не враховує воєнні обставини або породжує непропорційний тягар	Policy brief, законодавча пропозиція, публічна консультація	Зміна акта або прийняття офіційного роз'яснення

Джерело: розроблено автором

до конкретної управлінської зміни. Якщо зміна не визначена, адвокація перетворюється на інформаційну активність без перевірюваного результату. Якщо зміна визначена, але немає відповідального адресата, вона залишається побажанням. Якщо є адресат і пропозиція, але бракує доказів, орган влади може відхилити її як одиничну або недостатньо обґрунтовану.

Роль громадянського суспільства в цій системі можна описати через кілька функцій. Перша — діагностична: виявлення проблем через звернення, польову роботу, юридичні консультації, моніторинг громад, аналітичні дослідження. Друга — представницька: донесення позиції постраждалих груп до органів влади, особливо там, де люди не мають достатнього ресурсу для самостійного захисту. Третя — експертна: підготовка правових висновків, аналітичних матеріалів, пропозицій до програм і нормативних актів. Четверта — контрольна: моніторинг виконання рішень, оцінка доступності послуг, публічна звітність про результати.

У воєнний час громадянське суспільство часто виконує ще одну функцію — функцію довіри. Для постраждалих людей громадянська або благодійна організація нерідко є першим суб'єктом, до якого вони звертаються після травматичного досвіду, переміщення, втрати майна чи документів. Якщо організація працює професійно, вона не лише надає первинну допомогу, а й правильно спрямовує людину в систему публічних послуг. Якщо ж якісної взаємодії з органами влади немає, людина знову залишається сам на сам із фрагментованою системою. Тому адвокація має включати не тільки вимоги до держави, а й побудову сталих каналів комунікації між владою та громадянським суспільством.

Міжнародні підходи до громадської участі та довгострокових рішень для ВПО також виходять із того, що постраждалі групи мають бути не пасивними отримувачами допомоги, а учасниками формування рішень [23, р. 17–18; 24, р. 15–16]. Для України це має дуже практичне значення у процесах відновлення, повернення, інтеграції ВПО, розроблення ветеранських послуг, компенсаційних механізмів, безбар'єрності та соціальної підтримки. Якщо відновлення планується без участі постраждалих груп, воно ризикує промахнутися повз реальні потреби. Якщо участь формальна, вона не створює довіри. Якщо ж участь поєднана з доказовою адвокацією, вона може впливати на якість публічних інвестицій, місцевих програм, сервісів і нормативних рішень.

Ефективна адвокація потребує індикаторів. Для індивідуального рівня ними можуть бути кількість позитивно вирішених справ, скорочення строків розгляду, зменшення повторних відмов. Для групового рівня — зміна локального алгоритму, поява інформаційних матеріалів, створення маршруту перенаправлення, залучення представників постраждалих груп до робочої групи. Для інституційного рівня — укладення міжвідомчого протоколу, створення сервісу, посади або бюджетної програми. Для політико-нормативного рівня — прийняття змін до акта, врахування пропозицій у консультаціях, включення проблеми до державної або місцевої програми.

Отже, механізми адвокації у захисті постраждалих від війни мають бути інтегровані у публічне управління як інструменти виявлення проблем, вироблення рішень, участі постраждалих груп і контролю виконання. Адвокація не знімає з держави відповідальності. Вона допомагає державі побачити ті місця, де формальна норма не доходить до реального життя. У цьому і полягає її управлінська цінність.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що адвокація у сфері захисту прав постраждалих від військових конфліктів є не лише формою громадської активності. Її доцільно розглядати як самостійний механізм публічного управління, який забезпечує перехід від індивідуальної проблеми до управлінського рішення. Її зміст полягає у доказовому, цільовому та процедурно зорієнтованому впливі на адміністративні практики, публічні послуги, нормативні акти та політики.

У статті виокремлено чотири рівні адвокації: індивідуальний, груповий, інституційний і політико-нормативний. Індивідуальний рівень спрямований на відновлення доступу конкретної особи до права або послуги. Груповий дозволяє виявляти повторювані бар'єри для ВПО, ветеранів, осіб з інвалідністю та інших постраждалих груп. Інституційний рівень працює з міжвідомчою незгодженістю. Політико-нормативний забезпечує зміну законодавства, підзаконного регулювання, стратегічних документів або бюджетних рішень.

Запропоновано авторську модель адвокаційного циклу, що охоплює виявлення бар'єра, доказування системності, визначення адресата, формування рішення, просування та участь, моніторинг виконання. Ця модель дозволяє трактувати адвокацію як частину управлінського циклу, а не як зовнішню комунікаційну активність. Вона може бути використана у подальшому дисертаційному дослідженні для теоретичного обґрунтування місця адвокації в публічному управлінні.

Доведено, що основною проблемою у сфері захисту постраждалих груп часто є не повна відсутність правових гарантій, а розрив між нормою, компетенцією органу, даними в реєстрах, ресурсами громади та реальною доступністю послуги. Через це адвокація має бути спрямована не лише на прийняття нових норм, а й на зміну адміністративної практики, створення маршрутів перенаправлення, міжвідомчих протоколів, доступних інформаційних матеріалів і механізмів участі постраждалих груп.

Громадянське суспільство в цій системі виконує діагностичну, представницьку, експертну, контрольну та довірчу функції. Організації громадянського суспільства, правозахисні коаліції, ради ВПО, ветеранські організації та професійні спільноти можуть бути не тільки критиками державної політики, а й партнерами у виробленні рішень. Для цього взаємодія має спиратися на докази, прозорість, етичну роботу з даними та реальне врахування голосу постраждалих.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням методики оцінювання ефективності адвокаційних кампаній у публічному управлінні; аналізом цифрових інструментів адвокації під час воєнного стану; дослідженням ролі рад ВПО і ветеранських організацій у формуванні місцевих політик; вивченням механізмів міжвідомчої координації у доступі до соціальних, адміністративних і компенсаційних послуг; порівнянням українських та європейських моделей адвокації у кризовому врядуванні.

### ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

**ФІНАНСУВАННЯ:** Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

**ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ:** Не застосовується.

**КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ:** Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

### Література

1. Лазоренко О. Адвокація: практичний посібник для громадських експертів. Київ : Видавництво «Стилос», 2023. 85 с. URL: <https://communitylpw.wixsite.com/publish/guide-adv> (дата звернення: 25.04.2026).
2. Назаренко Д. Л. Адвокації на місцевому рівні в Україні: підходи до класифікації. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління.* 2019. Т. 30 (69), № 6. С. 109–114. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.6/19>
3. Покатаєв П. С. Суспільні функції адвокати в контексті місцевого самоврядування. *Держава та регіони. Серія: Державне управління.* 2020. № 2 (70). С. 173–178. DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.2.29>
4. Назаренко В. О. Адвокація як інструмент впливу на публічну політику / наук. кер. Н. В. Ільченко. *Сучасні тенденції розвитку економіки та держави* : матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Черкаси, 23 квітня 2024 р. Черкаси : ЧДТУ, 2024. С. 48–50. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/7565> (дата звернення: 25.04.2026).

5. Чальцева О.М. Роль громадянського суспільства у проектуванні публічної політики в Україні. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2021. № 5. С. 102–107. DOI: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2020.5.10>
6. Надута-Скринник О. Практичний посібник з адвокації для організацій громадянського суспільства (ОГС) та організацій пацієнтів. Київ : ПРООН в Україні, 2022. 107 с. URL: [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-06/UNDP-UA-Advocacy-book\\_0.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-06/UNDP-UA-Advocacy-book_0.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).
7. Громадянське суспільство України в умовах війни: звіт з комплексного соціологічного дослідження / ІСАР Єднання, УНЦПД, ЦЕДЕМ, КМІС. 2023. 168 с. URL: [https://ednannia.ua/images/Procurements/Громадянське\\_суспільство\\_України\\_в\\_умовах\\_війни\\_звіт\\_з\\_комплексного\\_соціологічного\\_дослідження.pdf](https://ednannia.ua/images/Procurements/Громадянське_суспільство_України_в_умовах_війни_звіт_з_комплексного_соціологічного_дослідження.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).
8. Дорожня карта законопроектів щодо захисту прав постраждалих від збройної агресії РФ проти України: дванадцята сесія Верховної Ради України IX скликання / Центр прав людини ZMINA, Донбас SOS, КримSOS, Право на захист, Схід-SOS, Група ВПЛИВУ, Stabilization Support Services, Кримська правозахисна група. 2024. 7 с. URL: [https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/09/мапа\\_vi-1.pdf](https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/09/мапа_vi-1.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).
9. Інструментарій адвокації у сфері захисту / Global Protection Cluster. 2025. 100 с. URL: [https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-08/protection\\_advocacy\\_toolkit\\_ukr.pdf](https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-08/protection_advocacy_toolkit_ukr.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).
10. Соціальні послуги для ветеранів та ветеранок у громадах: виклики та потреби / Cedos, Правозахисний центр для військовослужбовців «Принцип». 2024. 132 с. URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialni-poslugy-dlya-veteraniv-ta-veteranok-u-gromadah-vykylyku-ta-potreby/> (дата звернення: 25.04.2026).
11. Дослідження підходів до надання публічних послуг для ветеранів: тенденції державної політики, перелік та моделі надання їх через ЦНАП / PROSTO. 2024. 48 с. URL: [https://prosto.in.ua/documents/823/PROSTO\\_Study\\_Services%20for%20Veterans\\_Jan%202024.pdf](https://prosto.in.ua/documents/823/PROSTO_Study_Services%20for%20Veterans_Jan%202024.pdf) (дата звернення: 25.04.2026).
12. Річний звіт Українського ветеранського фонду за 2024 рік. Український ветеранський фонд. 2024. 19 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/doc/report-2024.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).
13. Доступ до соціальних послуг населення, яке постраждало внаслідок збройної агресії проти України: аналітичні матеріали. *Верховна Рада України*. 2024. 39 с. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75507.pdf> (дата звернення: 25.04.2026).
14. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18> (дата звернення: 25.04.2026).
15. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12> (дата звернення: 25.04.2026).
16. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/875-12> (дата звернення: 25.04.2026).
17. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19> (дата звернення: 25.04.2026).
18. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-20> (дата звернення: 25.04.2026).
19. Про публічні консультації : Закон України від 20.06.2024 № 3841-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3841-20> (дата звернення: 25.04.2026).
20. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/332-2022-п> (дата звернення: 25.04.2026).
21. Деякі питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2024 № 94. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/94-2024-п> (дата звернення: 25.04.2026).
22. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2505-19> (дата звернення: 25.04.2026).
23. OECD Guidelines for Citizen Participation Processes. Paris: OECD Publishing, 2022. URL: [https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes\\_f765caf6-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html) (date of access: 25.04.2026).
24. IASC Framework on Durable Solutions for Internally Displaced Persons. Washington, D.C.: Brookings Institution — University of Bern Project on Internal Displacement, 2010. URL: <https://interagencystandingcommittee.org/sites/default/files/migrated/2021-03/IASC%20Framework%20on%20Durable%20Solutions%20for%20Internally%20Displaced%20Persons%2C%20April%202010.pdf> (date of access: 25.04.2026).
25. Multi-level Governance in Crisis-Affected Settings. New York: UNDP, 2025. URL: [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-09/undp-multi-level\\_governance-in-crisis-affected\\_settings.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-09/undp-multi-level_governance-in-crisis-affected_settings.pdf) (date of access: 25.04.2026).

## References

1. Lazorenko, O. (2023). *Advokatsiia: praktychnyi posibnyk dlia hromadskykh ekspertiv [Advocacy: A practical guide for civic experts]*. Stylos. Retrieved from <https://communitylpw.wixsite.com/publish/guide-adv> [in Ukrainian].

2. Nazarenko, D. L. (2019). Advokasiia na mistsevomu rivni v Ukraini: pidkhody do klasyfikatsii [Advocacy at the local level in Ukraine: Approaches to classification]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Derzhavne upravlinnia*, 30(69), 6, 109–114. <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.6/19> [in Ukrainian].
3. Pokataiev, P. S. (2020). Suspilni funktsii advokasi v konteksti mistsevoho samovriaduvannia [Social functions of advocacy in the context of local self-government]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia*, 2(70), 173–178. <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.2.29> [in Ukrainian].
4. Nazarenko, V. O. (2024). Advokatsiia yak instrument vplyvu na publichnu polityku [Advocacy as an instrument of influence on public policy]. In *Suchasni tendentsii rozvytku ekonomiky ta derzhavy: Materialy VIII Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 48–50). ChST U. Retrieved from <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/7565> [in Ukrainian].
5. Chaltseva, O. M. (2021). Rol hromadianskoho suspilstva u proektuvanni publichnoi polityky v Ukraini [The role of civil society in public policy design in Ukraine]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa. Serii politychni nauky*, 5, 102–107. <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2020.5.10> [in Ukrainian].
6. Naduta-Skrynyuk, O. (2022). *Praktychnyi posibnyk z advokatsii dlia orhanizatsii hromadianskoho suspilstva ta orhanizatsii patsientiv [Practical advocacy guide for civil society organizations and patient organizations]*. UNDP Ukraine. Retrieved from [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-06/UNDP-UA-Advocacy-book\\_0.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-06/UNDP-UA-Advocacy-book_0.pdf) [in Ukrainian].
7. ISAR Ednannia, UCIPR, CEDEM, & KIIS. (2023). *Hromadianske suspilstvo Ukrainy v umovakh viiny: Zvit z kompleksnoho sotsiologichnoho doslidzhennia [Civil society of Ukraine during the war: Comprehensive sociological study report]*. Retrieved from <https://ednannia.ua> [in Ukrainian].
8. ZMINA et al. (2024). *Dorozhnia karta zakonoproiektiv shchodo zakhystu prav postrazhdalikh vid zbroinoi ahresii RF proty Ukrainy [Roadmap of draft laws on protecting the rights of persons affected by the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine]*. Retrieved from [https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/09/mapa\\_vi-1.pdf](https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/09/mapa_vi-1.pdf) [in Ukrainian].
9. Global Protection Cluster. (2025). *Instrumentarii advokatsii u sferi zakhystu [Protection advocacy toolkit]*. Retrieved from [https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-08/protection\\_advocacy\\_toolkit\\_ukr.pdf](https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-08/protection_advocacy_toolkit_ukr.pdf) [in Ukrainian].
10. Cedos, & Pryntsyp Human Rights Center. (2024). *Sotsialni posluhy dlia veteraniv ta veteranok u hromadakh: vyklyky ta potreby [Social services for veterans in communities: Challenges and needs]*. Retrieved from <https://cedos.org.ua> [in Ukrainian].
11. PROSTO. (2024). *Doslidzhennia pidkhodiv do nadannia publichnykh posluh dlia veteraniv [Study of approaches to providing public services for veterans]*. Retrieved from [https://prosto.in.ua/documents/823/PROSTO\\_Study\\_Services%20for%20Veterans\\_Jan%202024.pdf](https://prosto.in.ua/documents/823/PROSTO_Study_Services%20for%20Veterans_Jan%202024.pdf) [in Ukrainian].
12. Ukrainian Veterans Fund. (2024). *Richnyi zvit Ukrainського veteranskoho fondu za 2024 rik [Annual report of the Ukrainian Veterans Fund for 2024]*. Retrieved from <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/doc/report-2024.pdf> [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *Dostup do sotsialnykh posluh naselennia, yake postrazhdalo vnaslidok zbroinoi ahresii proty Ukrainy [Access to social services for the population affected by armed aggression against Ukraine]*. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75507.pdf> [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib: Zakon Ukrainy No. 1706-VII* [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons: Law of Ukraine No. 1706-VII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1706-18> [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (1993). *Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu: Zakon Ukrainy No. 3551-XII* [On the status of war veterans and guarantees of their social protection: Law of Ukraine No. 3551-XII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12> [in Ukrainian].
16. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991). *Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini: Zakon Ukrainy No. 875-XII* [On the fundamentals of social protection of persons with disabilities in Ukraine: Law of Ukraine No. 875-XII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/875-12> [in Ukrainian].
17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019). *Pro sotsialni posluhy: Zakon Ukrainy No. 2671-VIII* [On social services: Law of Ukraine No. 2671-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19> [in Ukrainian].
18. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). *Pro administratyvnu protseduru: Zakon Ukrainy No. 2073-IX* [On administrative procedure: Law of Ukraine No. 2073-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2073-20> [in Ukrainian].
19. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *Pro publichni konsultatsii: Zakon Ukrainy No. 3841-IX* [On public consultations: Law of Ukraine No. 3841-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/3841-20> [in Ukrainian].
20. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). *Deiaki pytannia vyplaty dopomohy na prozhyvannia vnutrishno peremishchenym osobam: Postanova No. 332* [Some issues of payment of subsistence assistance to internally displaced persons: Resolution No. 332]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/332-2022-п> [in Ukrainian].
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *Deiaki pytannia sotsialnoi pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib ta inshykh vrazlyvykh katehoriy osib: Postanova No. 94* [Some issues of social support for internally displaced persons and other vulnerable categories: Resolution No. 94]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/94-2024-п> [in Ukrainian].

22. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). *Pro pravovyi status osib, znyklykh bezvisty za osoblyvykh obstavyn: Zakon Ukrainy No. 2505-VIII* [On the legal status of persons missing under special circumstances: Law of Ukraine No. 2505-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2505-19> [in Ukrainian].

23. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022). *OECD guidelines for citizen participation processes*. OECD Publishing. Retrieved from [https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes\\_f765caf6-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html)

24. Inter-Agency Standing Committee. (2010). *IASC framework on durable solutions for internally displaced persons*. Brookings Institution-University of Bern Project on Internal Displacement. Retrieved from <https://interagencystanding-committee.org>

25. United Nations Development Programme. (2025). *Multi-level governance in crisis-affected settings*. UNDP. Retrieved from [https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-09/undp-multi-level\\_governance-in-crisis-affected\\_settings.pdf](https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-09/undp-multi-level_governance-in-crisis-affected_settings.pdf)

*Дата першого надходження статті до видання: 01.05.2026*

*Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.05.2026*

*Дата публікації: 31.05.2026*

**Aleksandrovyeh Andrii**

*Postgraduate Student in Public Management  
and Administration*

*National University*

*“Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic”*

## ADVOCACY MECHANISMS FOR PROTECTING WAR-AFFECTED PEOPLE

**Summary.** *Introduction.* The full-scale war against Ukraine has changed the very fabric of interaction between the state, local self-government, civil society and people who have suffered from hostilities, occupation, displacement or loss of property. Different legal statuses and needs now overlap within public administration: internally displaced persons, veterans, their family members, persons with disabilities, people without documents or housing, families of missing persons, and residents of de-occupied and frontline communities. In such circumstances, advocacy can no longer be understood merely as an information campaign, a public appeal or pressure on an official. It operates as a public-administration bridge: it translates a person's lived problem into the language of procedure, competence, decision-making, budgeting and inter-agency action.

*Purpose.* The purpose of the article is to provide a theoretical justification of advocacy mechanisms for protecting the rights of people affected by armed conflicts in the public administration system of Ukraine, as well as to identify advocacy actors, instruments of influence on managerial decisions, typical points of inter-agency inconsistency and the role of civil society in protecting the rights of IDPs, veterans, persons with disabilities and other affected groups.

*Materials and methods.* The study is based on Ukrainian legislation concerning the rights of internally displaced persons, veterans, persons with disabilities, social services, administrative procedure and public consultations; works by Ukrainian scholars on advocacy, civil society, local self-government and public policy; analytical materials prepared by Ukrainian civil society, human rights and international organizations. The research applies theoretical generalization, comparative analysis, systematization, legal analysis, problem-oriented modelling and logical generalization.

*Results.* The article proposes an author's understanding of advocacy in the protection of war-affected people as evidence-based, targeted and procedure-oriented influence on public decisions. Such influence combines legal aid, monitoring of administrative practice, work with individual cases, communication, coalition action, participation in consultations, strategic appeals and changes in administrative algorithms. Four levels of advocacy are distinguished: individual, group, institutional and policy-normative. It is argued that the most vulnerable link is often not the absence of legal guarantees as such, but the gap between the legal norm, data, institutional competence, community resources and the real accessibility of public services.

*Discussion.* Further research should focus on developing indicators for assessing advocacy campaigns in public administration, analysing digital advocacy tools, evaluating the participation of IDP councils, veterans' organizations and human rights coalitions in recovery policy, and comparing Ukrainian and European practices of crisis governance.

**Key words:** *advocacy, public administration, war-affected people, internally displaced persons, veterans, persons with disabilities, civil society, inter-agency cooperation.*